

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 2.10.2013 г.
COM(2013) 690 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И ДО
СЪВЕТА**

**УКРЕПВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ИЗМЕРЕНИЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И
ПАРИЧЕН СЪЮЗ**

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И ДО СЪВЕТА

УКРЕПВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ИЗМЕРЕНИЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И ПАРИЧЕН СЪЮЗ

1. ВЪВЕДЕНИЕ

На 28 ноември 2012 г. Европейската комисия прие подробен план¹ за задълбочен и истински икономически и паричен съюз (ИПС), в който е заложена концепцията за силна и стабилна рамка на политическите, фискалните и икономическите компоненти на ИПС. През декември 2012 г. Европейският съвет изрази подкрепа за извеждането на преден план на социалното измерение на ИПС, включително на социалния диалог.

За тази цел през юни 2013 г. Европейският съвет отново напомни за необходимостта от укрепване на социалното измерение и подчерта значението на по-добрия мониторинг и насочването на вниманието върху социалната област и пазара на труда в рамките на ИПС, най-вече с помощта на подходящи показатели за заетостта и социалното положение като част от координацията на икономическите политики в рамките на европейския семестър. Европейският съвет също така посочи необходимостта от подобряване на координацията на политиките за заетост и социалните политики при пълно зачитане на националните компетенции и изтъкна ролята на социалните партньори и значението на социалния диалог както на равнището на ЕС, така и на национално равнище. Европейският парламент също изрази позицията си относно приоритетите за постигането на истински ИПС, като по-специално препоръча създаването на социален пакт за Европа.²

С настоящото съобщение относно укрепването на социалното измерение Комисията дава своя допълнителен принос към дебата за задълбочаването на ИПС, като се има предвид, че общата социална програма е въпрос, който засяга 28-те държави членки. Следва също така да се отбележи, че политиките за заетост и социалните политики до голяма степен попадат в обхвата на националната компетентност на държавите членки. Това, което Комисията предлага, са няколко инициативи за укрепване на социалното измерение на ИПС, насочени по-конкретно към три области:

- i. активно наблюдение на предизвикателствата в областта на заетостта и социалната сфера и координация на политиката;
- ii. засилена солидарност и действия за постигане на заетост и мобилност на работната сила;
- iii. засилен социален диалог.

¹ Съобщение на Комисията „Подробен план за задълбочен и истински икономически и паричен съюз. Начало на дебат на европейско равнище“ 28.12.2012 г. COM(2012) 777.

² Доклад на ЕП „Към истински икономически и паричен съюз“, представен на 18.10.2012 г. („Доклад Thyssen“).

2. УКРЕПВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ИЗМЕРЕНИЕ НА ИПС

2.1 Общо социално измерение на стратегията „Европа 2020“

Съгласно Договорите при определянето и осъществяването на своите политики и дейности Съюзът е длъжен да взема предвид изискванията, свързани с насърчаването на висока степен на заетост, с осигуряването на адекватна социална закрила, с борбата срещу социалното изключване, както и с постигане на високо равнище на образование, обучение и опазване на човешкото здраве (член 9 от ДФЕС).

С приемането на стратегията „Европа 2020“ социалната политика за първи път бе поставена в центъра на икономическата стратегия на ЕС. Със стратегията „Европа 2020“ ЕС определи водещи цели за повишаване на равнището на заетостта, намаляване на дела на преждевременно напускащите училище и увеличаване на дела на хората с висше или равностойно на него образование, както и извеждане от състоянието на бедност на поне 20 милиона души. Това е основата на стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Тези цели вече оформят социалните политики в ЕС. Приетите основни политики и предприетите на равнището на ЕС мерки вече са в процес на прилагане, например пакетът от мерки в областта на заетостта, представен през април 2012 г., пакетът за младежка заетост от декември 2012 г. и пакетът за социални инвестиции от февруари 2013 г.

При определянето на приоритетните действия на национално и на европейско равнище в своя Годишен обзор на растежа (ГОР) Комисията се стреми да осигури съгласуваност на бюджетите и политиките на държавите членки, по-специално за да се гарантира високо равнище на заетост и социално сближаване. При годишния преглед на напредъка на всяка от държавите — членки на ЕС, в икономическата и социалната област в рамките на европейския семестър, както и при изготвянето на специфичните за отделните държави препоръки, съдържащи насоки за националните политики, Комисията набелязва главните икономически и социални предизвикателства, пред които са изправени Европейският съюз и еврозоната. Така европейският семестър осигурява подходяща рамка за предоставянето на насоки и мониторинга на икономическите и социалните реформи на държавите членки. В допълнение, отвореният метод на координация в областта на социалната закрила и социалното приобщаване допринесе за насочването на структурните реформи към области от обхвата на социалната политика.

Кризата обаче разкри неприемливите проявления на икономическата политика в някои държави членки и показа структурните слабости в икономиката на Европа и в управлението на равнището на ЕС. Предриетите в отговор на кризата действия бяха със силна насоченост към провеждането на необходимите структурни реформи, по-специално за държавите членки, получаващи финансова подкрепа (т.нар. „програмни държави“) и в по-широк план — чрез специфичните за отделните държави препоръки, отправени към други държави.

Икономическата криза затруднява постигането на целите, залегнали в стратегията „Европа 2020“ — в повечето държави членки е налице спад в равнището на заетостта, а различията в социалното положение и заетостта между държавите се задълбочават. През юли 2013 г. безработните в ЕС-28 са 26,6 милиона, включително над 19,2 милиона души в еврозоната. Близо една четвърт от икономически активните млади хора в Европа са безработни — през юли 2013 г. дялът им от населението на ЕС-28 е 23,4 % (5,6

милиона) и 24% (3,5 милиона) от населението на еврозоната. Бедността и социалното изключване се задълбочават от 2009 г. насам, особено в държавите членки в южна и източна Европа. В някои държави коригирането на дисбалансите бе придружено от спад в производството, нарастваща безработица и намаляване на разполагаемите доходи, докато в други до момента е налице устойчивост, или поне до известна степен. Тези държави се характеризират с по-добре функциониращи пазари на труда и по-стабилни социални системи, като в тях се усещат и ползите от структурни реформи, проведени много преди кризата.³

Напредък обаче бе постигнат, при това в условия на тежки предизвикателства. Укрепването на икономическото управление на ЕС и предприетите мерки за улесняване на приспособяването на равнището на отделните държави доказват своята ефективност, като същевременно полагат основите за бъдещо активизиране и подкрепа за възстановяването на икономиката и създаването на заетост. Укрепването на социалното измерение на ИПС ще бъде от съществена важност за преодоляването на предизвикателствата, които все още са на дневен ред, както и за получаването на един по-ясен поглед върху социалните политики и настъпващите промени в тази област.

2.2 Социалното измерение на ИПС

За успешното функциониране на ИПС е необходимо изграждането на структурите за управлението му да бъде завършено, за да се даде възможност за коригиране на продължаващите различия, които биха могли да се превърнат в заплаха за финансовата и икономическата стабилност на паричния съюз като цяло, за нашия просперитет и в крайна сметка — за нашата социална пазарна икономика. Капацитетът за постигане на реално икономическо приспособяване е от решаващо значение в условията на паричен съюз. Кризата разкри празноти в начина на функциониране на ИПС, но бяха предприети важни стъпки за укрепване на икономическото управление на ЕС. Въпреки това платената икономическа и социална цена бе много висока поради закъснелите в много случаи реформи в резултат на политическите обстоятелства. Структурните реформи в подкрепа на заетостта, конкурентоспособността и засилените социално-икономически възможности могат да проявят ефекта си със значително закъснение във времето, като провеждането им в условия на икономически спад често изглежда трудно, а от друга страна в периоди на подем може да липсва усещане за неотложност. Същевременно липсата на мерки може да доведе до разпространяване на отрицателни странични ефекти и да подкопае икономическите основи на паричния съюз изобщо. От общ интерес за всички участници в паричния съюз е да се гарантира, че структурните реформи за преодоляване на предизвикателствата в сферата на заетостта и социалната област се провеждат адекватно, като за тази цел е необходимо държавите членки да си оказват взаимна подкрепа.

Безработицата и социалните проблеми означават загуба на доход за значителна част от населението или за обществото като цяло. Те възпрепятстват конкурентоспособността и потенциала за растеж на засегнатите икономики, защото човешкият капитал както днес, така и с оглед на бъдещето, е недостатъчно добре оползотворен или в него не се инвестира достатъчно. Трайната безработица и социалните неравенства могат да направят по-слаба политическата и обществената подкрепа и така да окажат въздействие върху стабилността на правителствата и способността им да разработват устойчиви политики. Без колективни действия, с които да се гарантира, че за

³ Европейска комисия, [Заетост и социално развитие в Европа, 2012 г.](#)

преодоляването на свързаните със заетостта и социалната област предизвикателства се предприемат навременни и ефективни мерки, могат да възникнат трайни различия.

Социалното измерение на ИПС е свързано с възможността чрез икономическите механизми за управление и политическите инструменти да се установят, да се вземат под внимание и да се решат проблемите и предизвикателствата, свързани с политиките за заетост и социалните политики в рамките на ИПС. В съответствие с Договорите и със стратегията „Европа 2020“ укрепването на социалното измерение следва да даде възможност на всички държави членки да постигнат своя потенциал за растеж и заетост, да подобрят социалното сближаване и да предотвратят задълбочаването на различията.

Необходимо е постигането на напредък в следните направления:

- укрепване на капацитета за мониторинг на промените в сферата на заетостта и социалната област в рамките на ИПС с цел по-добра координация при намирането на навременни и адекватни решения в рамките на политиката;
- мобилизиране на действия и финансиране от страна на ЕС с цел ефективно и устойчиво справяне с безработицата (включително младежката безработица) и социалните сътресения;
- съчетаване на стъпките, предприети по отношение на отговорността и икономическата дисциплина, с по-голяма солидарност и финансова подкрепа;
- намаляване на съществуващите пречки пред трансграничната мобилност на работната ръка в ЕС;
- засилване на ролята на социалния диалог при изготвянето на стратегии на национално ниво и на равнището на еврозоната чрез съответно включване на социалните партньори.

3. АКТИВНО НАБЛЮДЕНИЕ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТА В ОБЛАСТТА НА ЗАЕТОСТТА И СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЗАСИЛВАНЕ НА КООРДИНАЦИЯТА НА ПОЛИТИКИТЕ

Отговорът на кризата, който ЕС даде в рамките на своята политика, бе укрепване на икономическото управление и многостранното наблюдение на ИПС, най-вече в еврозоната. Това бе извършено в рамките на Европейския семестър за координация на икономическите политики. С приемането на Регламент (ЕС) № 1176/2011 бе въведен нов надзорен механизъм, заедно с разпоредби за прилагането му, чиято цел е предотвратяване на макроикономическите дисбаланси.

Както бе подчертано в подробния план на Комисията, бе извършен преглед на ИПС, но работата все още не е приключила. Въпреки че заетостта и социалните системи са преди всичко отговорност на държавите членки, изграждането на истински ИПС с неговото социално измерение изисква развиване или укрепване на инструментите и механизмите на политиката за заетостта и социалната политика в границите на съществуващата рамка за управление.

Необходимо е да се постигне напредък за превръщането на социалното измерение в част от наблюдението на макроикономическите дисбаланси. Това е необходимо и в общ план в рамките на европейския семестър за координация на икономическите политики и може да бъде постигнато чрез укрепване на съществуващата рамка за

координация на политиките за заетост и социалните политики. Отделянето на повече внимание на социалното измерение при наблюдението на макроикономическите дисбаланси ще допринесе за по-добро изготвяне на политиките, предмет на препоръките, които се отправят към държавите, преминаващи през макроикономическа адаптация.

Освен това е важно основните неблагоприятни тенденции в областта на заетостта и в социалната област да се установяват на ранен етап и да се засили координацията и мониторинга на политиките за заетост и социалните политики. Това ще осигури ефективни решения в областта на политиката и ще поощри сближаването в тези области. Обменът на знания и на най-добри практики, както и сравнителният анализ („benchmarking“) въз основа на по-активно наблюдение също ще допринесе за насърчаване на сближаването.

3.1 Засилване на мониторинга по отношение на промените в областта на заетостта и социалната сфера като част от макроикономическото наблюдение

Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) бе въведена през 2011 г. с цел да осигури на ИПС надзорен механизъм за предотвратяване и коригиране на сериозни дисбаланси, наред със съответни инструменти за прилагането му. ПМД обхваща широк кръг области — от външната устойчивост, конкурентоспособността, кредитите и задлъжнялостта до цените на активите и финансовата стабилност. Вземането под внимание на всеки един от тези въпроси е определящо за постигането на основната цел — гарантиране на макроикономическа стабилност. По-конкретно това може да предотврати цикличните прояви на икономически „бум и спад“ — управлението на фазите на „спад“ е свързано със загуба на доверие във финансовите пазари, движение на „горещи пари“ и намаляване на задлъжнялостта, а те от своя страна вървят ръка за ръка с икономическата депресия и социалните сътресения.

Неотдавнашният опит в редица държави от еврозоната сочи, че вредните макроикономически дисбаланси, които отчасти са свързани с натрупването на задлъжнялост в частния и публичния сектор, както и с продължителна загуба на конкурентоспособност, крият сериозни рискове за растежа и заетостта и за благосъстоянието на държавата като цяло. Следователно е от съществено значение потенциалните рискове да бъдат установени на ранен етап и да се предотврати възникването на вредни макроикономически дисбаланси.

До този момент социалните въпроси не бяха включени изрично в прилагането на ПМД. Създаването на такава връзка ще бъде благотворно в няколко направления. То би осигурило възможност за по-добро разбиране на рисковете, които тези дисбаланси крият по отношение на безработицата и бедността и последиците от тях в по-широк социален контекст. То ще допринесе и за по-доброто разбиране на промените, настъпващи в социалната област при процесите на икономическо приспособяване. Благодарение на тези знания ще бъде възможно постигането на основната задача, а именно да се набележат мерки на политиката за коригиране на дисбалансите, като същевременно социалните последици от това се сведат до минимум.

ПМД обхваща редица стъпки. Тя започва с представяне на годишния Доклад за механизма за предупреждение (ДМП) и таблицата с показатели. Следват задълбочени прегледи по отношение на държавите, за които в рамките на ДМП е установен потенциален риск от дисбаланси, като в резултат се приемат специфични за отделните

държави препоръки и евентуално планове за корективни действия за държавите, в които са налице прекомерни дисбаланси. Въпросът за социалните последици от макроикономическите дисбаланси следва да бъде интегриран по-добре в съществуващата рамка за тяхното наблюдение чрез укрепване на цялостния анализ в контекста на ПМД посредством включването в него на показатели за заетостта и социалното положение.

В докладите за механизма за предупреждение равнището на безработица вече е един от водещите показатели. За да се постигне по-добро отразяване на социалните последици от макроикономическите дисбаланси, биха могли да бъдат добавени ограничен брой помощни показатели за състоянието на заетостта и социалното положение. За европейския семестър през 2014 г. биха могли да бъдат включени следните допълнителни помощни показатели (вж. приложената примерна таблица).

- i. коефициент на икономическа активност;
- ii. равнище на дългосрочната безработица;
- iii. равнище на младежката безработица (в допълнение следва да се посочи информация за дела на младежите, които не участват в никаква форма на заетост, образование или обучение (NEET)).
- iv. степен на изложеност на риск от изпадане в бедност или социално изключване (заедно с трите съставни показатели: риск от изпадане в бедност, равнище на тежките материални лишения и дял на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност).

Показателите ще бъдат избрани съвместно от Комисията, Европейския парламент и Съвета.

Задълбочените прегледи, наред с другите политически документи от значение, следва да включват раздел, посветен на промените в заетостта и социалната област в държавата, предмет на анализа, като използваният набор от социални показатели и аналитични инструменти следва да бъде по-широк от включения в таблицата с показатели в рамките на ДМП. Това ще допринесе за изясняване на зависимостта между натрупването на дисбалансите и социалните промени и по този начин ще спомогне за формулирането на подходи за провеждане на политика.

3.2 Разработване на набор от водещи показатели за заетостта и социалното положение и засилване на координацията на политиките за заетост и социалните политики

Както се посочва в подробния план на Комисията, следва да бъдат засилени координацията и наблюдението на политиките за заетост и социалните политики в рамките на управлението на ИПС и следва да се насърчи сближаването в тези области.

От момента на приемането ѝ преди 15 години Европейската стратегия за заетост осигурява рамка за координиране на политиките за създаване на заетост, подобно на рамката за икономическа политика, като и при двете е налице общ стремеж за достигане на съгласувани, проверими и редовно актуализирани цели.⁴ В стратегията „Европа 2020“ е поставен силен акцент върху заетостта и социалните измерения и са включени конкретни цели по отношение на заетостта и намаляването на бедността. В

⁴ вж. Заключение на председателството от извънредното заседание на Европейския съвет по въпросите на заетостта, Люксембург, 20 — 21 ноември 1997 г., § 3.

проекта на съвместния доклад за заетостта, който се публикува като част от годишния обзор на растежа, се анализират заетостта и социалните предизвикателства, както и решенията за тяхното преодоляване, които държавите членки намират в рамките на политиката, като той служи като основа за по-нататъшен анализ, наблюдение и координация в рамките на европейския семестър.⁵ Като цяло чрез стратегията „Европа 2020“ се осигурява ефективна система за икономическо управление, която бе създадена с цел координация на действията между ЕС и държавите членки в областта на политиката.

На заседанието на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси (EPSCO) министрите вече изразиха своята готовност⁶ за по-нататъшно развитие на съществуващите инструменти за мониторинг⁷ и за укрепване на многостранното наблюдение и координацията на политиките с помощта на набор от показатели за заетостта и социалното положение.

Комисията предлага да разработи набор (таблица) от **водещи показатели, които да бъдат използвани в проекта на съвместния доклад за заетостта с цел проследяване на промените в заетостта и социалната област.** Те следва да послужат като аналитичен инструмент, който да даде възможност за по-добро и навременно установяване на сериозните проблеми в сферата на заетостта и в социалната област, по-специално на проблеми, чийто ефект има риск да бъде разпространен отвъд националните граници.⁸ Таблицата ще се състои от определен брой водещи показатели, насочени към тенденциите в областта на заетостта и социалната сфера, които могат сериозно да засегнат заетостта, социалното сближаване и човешкия капитал и да окажат отрицателно въздействие върху растежа и конкурентоспособността на съответната държава членка. Таблицата ще бъде включена в проекта на съвместния доклад за заетостта, за да се осигури по-ясна основа за засиленото многостранно наблюдение на политиките за заетост и социалните политики, като по този начин ще се даде възможност за установяване на тенденциите, за които са необходими по-категорични решения в областта на политиката за заетост и социалната политика.⁹ Следните водещи показатели (вж. приложената примерна таблица) биха могли да допринесат за откриването на отрицателните тенденции на достатъчно ранен етап и да помогнат да се предвиди по-нататъшното им задълбочаване:

- i. равнище на безработицата и промени в него;
- ii. дял на младежите, които не участват в никаква форма на заетост, образование или обучение (NEET) и равнище на младежката безработица;
- iii. реален брутен разполагаем доход на домакинствата;
- iv. степен на изложеност на риск от изпадане в бедност на населението в трудоспособна възраст;
- v. неравенства в разпределението на доходите (коефициент S80/S20).

⁵ вж. Регламент (ЕО) № 1466/97, изменен с Регламент (ЕС) № 1175/2011, по-конкретно раздел 1-А относно европейския семестър за координация на икономическите политики.

⁶ Писмо от председателството на Съвета до председателя на Европейския съвет относно „Социалното измерение на ИПС“, 15 май 2013 г.

⁷ Наблюдение на резултатите в областта на заетостта (НРЗ) и Наблюдение на резултатите в областта на социалната закрила (НРСЗ).

⁸ Пълният списък е поместен в приложението. За държавите членки няма да възникне допълнително задължение за докладване.

⁹ Съвместният доклад за заетостта, предвиден в член 148, параграф 1 от ДФЕС, се приема от Съвета и е предназначен за Европейския съвет. Думата „съвместен“ се отнася до споразумение между Комисията и Съвета, като съответният набор от данни се използва широко в рамките на европейския семестър.

Прочитът на таблицата с показателите не следва да бъде механичен, като за тълкуването ѝ следва да се стъпи върху съществуващите вече инструменти (Наблюдение на резултатите в областта на заетостта (НРЗ)¹⁰, Наблюдение на резултатите в областта на социалната закрила (НРСЗ)¹¹, Рамка за съвместна оценка (РСО)¹² и съгласуваните бази данни, като например Европейското наблюдение на работната сила и статистическите данни на ЕС за доходите и условията на живот.

Включените в таблицата показатели за заетостта и социалното положение следва да отразяват основните процеси във всяка държава, като допринасят за установяването на най-сериозните проблеми и тенденции още на ранен етап, преди държавата да се е отклонила прекалено от постигнатите резултати или от тези на останалите държави в ЕС. Като допринася за установяването на основните предизвикателства пред заетостта и социалното положение в ЕС и осигурява навременни решения в рамките на политиката, наборът от показатели ще способства също така за постигането на целите на стратегията „Европа 2020“.

За да се гарантира по-добър мониторинг и да бъдат взети под внимание въпросите, свързани с пазара на труда и социалното положение, наборът от показатели следва да бъде съгласуван чрез обсъждания между Комисията и Съвета и да бъде готов навреме за европейския семестър през 2014 г. След като бъде приет от Съвета, проектът на съвместния доклад за заетостта, заедно с включената в него таблица с показатели, ще бъде представен на вниманието на Европейския съвет като част от ГОР. Наборът от показатели следва да бъде обсъден с Европейския парламент, както и със социалните партньори.

Наред със засиления мониторинг на заетостта и социалното развитие в рамките на процедурата при макроикономически дисбаланси, както е посочено в точка 3.1, наборът от водещи показатели за заетостта и социалното положение ще допринесе за по-пълно вписване на проблемите, свързани със заетостта и социалната област, в цялостния контекст на политиката. Той ще послужи и за работата на Съвета и на Комитетите преди срещата на Европейския съвет през пролетта.

3.3 Засилена координация на политиките за заетост и социалните политики в рамките на европейския семестър

Важно е да се гарантира засилена координация на политиките за заетост и социалните политики в рамките на европейския семестър. За тази цел е необходим ясен, общ анализ на главните фактори, като бъдат очертани най-неотложните мерки и реформи, които следва да бъдат приети.

Рамката за съвместна оценка, наблюдението на резултатите в областта на заетостта и наблюдението на резултатите в областта на социалната закрила са трите инструмента, които понастоящем се използват за установяването на специфични за отделните

¹⁰ НРЗ е съвместен доклад, съгласуван между Комисията и държавите членки, чиято задача е установяването на общи основни предизвикателства по отношение на заетостта за всяка държава членка. Това става както чрез моментно сравняване на резултатите спрямо тези на останалите държави (сравнителен анализ — „benchmarking“), така и във времето в рамките на отделната държава членка. НРЗ включва обобщение на оценката, изготвена съгласно РСО в 10 области, свързани с пазара на труда.

¹¹ НРСЗ бе одобрено от Съвета през октомври 2012 г. като метод за мониторинг на социалното положение в държавите — членки на ЕС.

¹² РСО представлява база данни с основни показатели за пазара на труда и социалното положение, които се използват за наблюдение на пазарите на труда и социалното развитие в държавите членки, както и на напредъка към постигането на водещите цели. Тя е аналитичен инструмент, основан на набор от съгласувани показатели в 11 области на политиката.

държави предизвикателства, както и за сравняване и подреждане на резултатите, постигнати от държавите членки. Крайната задача на тези комплексни инструменти е да бъдат установени и съгласувани основните предизвикателства на пазара на труда и в социалната област, пред които са изправени държавите членки при постигането на целите на стратегията „Европа 2020“. Наборът от показатели не повтаря политиката, залегнала в стратегията „Европа 2020“; целта му е по-скоро да бъдат установени онези промени в социално-икономическото положение в ЕС, които следва да бъдат наблюдавани отблизо. Целта и естеството на този набор от показатели са допълващи по отношение на изброените инструменти за мониторинг.

Сравнителният анализ и оценката на резултатите вече са част от съществуващите инструменти, като използването им следва занапред да се насърчава и доразвива, също и при работата на Комитета за заетост и Комитета за социална закрила. В рамките на наблюдението на резултатите в областта на заетостта се извършва сравнителен анализ („benchmarking“) на резултатите на държавите членки чрез визуалното им представяне спрямо държавите с най-добри от статистическа гледна точка резултати, докато наблюдението на резултатите в областта на социалната закрила включва таблица с 20 основни показателя в социалната област, чиято цел е да се очертае цялостна картина на главните промени в социалното положение в Европа и въз основа на това да се определят „основните социални тенденции, които следва да бъдат наблюдавани“.

Ръководните линии на политиката, разработени въз основа на най-добрите резултати и под формата на подробни насоки или препоръки на Съвета — както е в случая с Гаранцията за младежта — могат да допринесат за разпространяването на най-добрите практики и за съсредоточаването на усилията на правителствата и заинтересованите страни върху преодоляването на предизвикателствата, които са от значение за ЕС като цяло. Стремещт към постигането на най-добрите практики и резултати може да се превърне в стимул за изграждането на по-динамични пазари на труда и да насърчи постигането на растеж, подплатен с високо равнище на заетост.

В обхвата на действията за популяризиране на най-добрите практики посредством засилената координация на политиките биха могли да бъдат включени области като качеството на активните политики на пазара на труда, реформите за преодоляване на сегментацията на пазара на труда и развитието на човешкия капитал. Що се отнася до публичните служби по заетостта, въвеждането на добрите практики ще се популяризира в рамките на мрежа на публичните служби по заетостта (ПСЗ). В представеното неотдавна предложение за укрепване на сътрудничеството между ПСЗ¹³ Комисията предложи обща рамка за сравнителен анализ и обмен на знания, която да даде възможност за съдържателно съпоставяне на постигнатите от ПСЗ резултати.

Добрите резултати на системите за социални услуги, чрез които на хората се осигуряват възможности и права за участие в икономиката и за достъп до социални услуги, също са важни за поддържането на стабилна икономическа основа на ЕС. В този смисъл има поле за допълнително укрепване на обмена на най-добри практики в социалните политики чрез отворения метод на координация.

От съществено значение е тези инструменти да допълват новия набор от показатели за политиките за заетост и социалните политики. Поради това Комисията ще обсъди с Европейския парламент и Съвета пътища за допълнително укрепване на координацията

¹³ На 17 юни 2013 г. Комисията представи предложение за Решение за укрепване на сътрудничеството между ПСЗ, което ще даде възможност за съдържателно съпоставяне на техните резултати чрез използването на сравнителен анализ, основан на фактите.

на политиките в областта на заетостта и социалната сфера чрез използването на тези допълващи се инструменти като част от европейския семестър.

4. ОТГОВОРНОСТ, СОЛИДАРНОСТ И ЗАСИЛЕНИ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЗАЕТОСТ И МОБИЛНОСТ НА РАБОТНАТА СИЛА

4.1 Засилена солидарност чрез засилено действие на финансовите инструменти

Икономическата криза задълбочи съществуващите неравенства и влоши рисковете от дългосрочно изключване, като същевременно постави сериозни ограничения за публичните разходи. В резултат на това пред държавите членки все още стои предизвикателството, свързано с определянето на приоритети за социалните инвестиции и за модернизирването на социалните услуги. Това означава подобряване на стратегиите им за активно приобщаване и по-ефикасно и ефективно усвояване на бюджетите в социалната област. На 20 февруари 2013 г. Комисията представи пакет за социални инвестиции, чиято цел е предоставяне на държавите членки на насоки за повишаване на ефективността, ефикасността и адекватността на техните системи за социална закрила, като се поставя акцент върху социалните инвестиции.

Оползотворяването в пълна степен на потенциала, с който разполага бюджетът на ЕС, играе важна роля за пълноценното разгръщане на социалното измерение на ИПС. Програмите и ресурсите за периода 2014 — 2020 г. бяха подсилени. Европейските структурни и инвестиционни фондове ще продължат да бъдат двигател за провеждането на необходимите реформи и модернизирването на социалните политики в държавите членки. Европейският социален фонд (ЕСФ) ще запази важната си роля, като по-целенасоченото отпускане на средства на ЕС за постигането на стабилни политики в сферата на заетостта и социалната област при изготвянето на споразуменията за партньорство и оперативните програми за периода 2014 — 2020 г. може да се превърне в мощен стимул за растеж в няколко държави членки.

Новата програма за заетост и социални иновации може да допринесе за разпространяването на новаторски и икономически ефективни мерки на политиката за заетост и социалната политика в държавите членки, а Фондът за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица ще предоставя материална помощ на онези, които най-много се нуждаят от нея. Европейският фонд за приспособяване към глобализацията ще продължи да бъде инструмент на европейската солидарност по отношение на работниците, засегнати от масовите съкращения в резултат на промените в моделите на световната и регионалната търговия.

Инициативата за младежка заетост (ИМЗ) бе създадена, за да подпомогне държавите членки при прилагането на гаранцията за младежта в регионите, където равнището на младежката безработица е над 25%. През юни Европейският съвет реши, че средствата по бюджетния ред за ИМЗ в размер на 3 милиарда евро следва да бъдат изплатени в началото на периода 2014 — 2015 г., като по програми в рамките на ЕСФ следва да бъде отпусната равностойна подкрепа в размер на най-малко 3 милиарда евро. ИМЗ е доказателство за поетия силен политически ангажимент за преодоляването с общи усилия на едно основно предизвикателство пред заетостта и социалната сфера, което засяга в по-голяма степен някои държави и региони, но оказва отрицателно въздействие върху Европейския съюз като цяло. Понастоящем Комисията предприема спешни действия, за да съдейства на държавите членки при изготвянето на техните планове за прилагане на гаранцията за младежта,

като очаква да получи окончателните им варианти и предложенията за финансово програмиране до края на 2013 г.

4.2 Засилване на действията за постигане на заетост и мобилност на работната сила

Един от възловите аспекти на социалното измерение на ИПС е прилагането на политики за заетост, които подобряват устойчивостта на пазара на труда, запазват равнището на заетостта и конкурентоспособността и допринасят за създаването на нови работни места, с което да се компенсира загубата на заетост при икономическото реструктуриране. Както бе подчертано в пакета от мерки за заетостта от 2012 г.¹⁴, за тази цел са необходими мерки за подкрепа както на предлагането, така и на търсенето на пазара на труда. Държавите членки следва бързо да изпълнят своите национални планове за работни места, като вземат предвид съответните специфични за отделните държави препоръки.

Едно от най-неотложните предизвикателства по отношение на заетостта е да се помогне на младите хора да навлязат на пазара на труда и да запазят своя потенциал въпреки неблагоприятния икономически контекст. Европа предприе действия в тази насока, като съгласува с държавите членки въвеждането във всяка една от тях на схема за гаранция за младежта, а също и като заделени ресурси, с които да подпомогне провеждането на тази структурна реформа от първостепенно значение чрез инициативата за младежка заетост. Постигането на бърз напредък в тази област е от съществено значение за поддържането на потенциала за здравословен икономически растеж във всички държави членки и за възстановяването на социално-икономическото сближаване в ЕС.

Освен това, добре известно е, че гъвкавостта на пазарите на производствени фактори е от жизненоважно значение за успешното функциониране на паричния съюз. Докато по отношение на капиталите е налице висока мобилност, пазарите на труда често все още са силно сегментирани. За да се гарантира постигането на бързо съответствие между търсенето и предлагането на труд в Европа и да се максимизира потенциалът за заетост, от особено значение е хората да разполагат с повече възможности за мобилност с цел работа както в границите на своите държави, така и извън тях. Свободното движение на работници е един от основополагащите принципи на ЕС и на единния пазар. В рамките на ИПС мобилността на работната сила до известна степен може да послужи като механизъм за приспособяване в периоди на асиметрични промени.

Въпреки това равнището на трансграничната мобилност в рамките на Европейския съюз все още е ниско. Едва 2,6% от населението на ЕС живее в държава членка, различна от държавата на произход. В еврозоната гражданите на други държави членки са по-малко от 4% от населението в трудоспособна възраст. При все това 10% от гражданите на ЕС вече са работили в друга държава членка, а 17% възнамеряват да работят или живеят в друга държава членка в бъдеще. Настоящото ниско равнище на мобилност на работната сила може да бъде обяснено с редица фактори, някои от които са от културно и социално естество (езикови и културни бариери, жилищен пазар, семейни отношения). Други са свързани с упражняването на правата, предоставени от законодателството на ЕС, както и с неподходящата подкрепа за мобилността в рамките на ЕС (разлики в социалноосигурителните и данъчните системи, различни професионални квалификации, както и правни и административни бариери).

¹⁴ COM (2012) 173 окончателен.

ЕС вече предприе мерки за преодоляването на някои от тези пречки. Той създаде система на ЕС за признаване на професионалните квалификации и обща за ЕС система за координиране на социалноосигурителните обезщетения, като по този начин гарантира, че когато вземат решение да работят или живеят зад граница, мобилните работници не губят придобитите права. Комисията продължава да работи по въпросите, свързани с регулираните професии, с оглед улесняването на свободата на установяване в сектора на услугите¹⁵.

Неотдавнашното предложение на Комисията за Директива относно мерки за улесняване на упражняването на правата, предоставени на работниците в контекста на свободното движение на работници¹⁶ има за цел да предостави права на мобилните работници, с които да се гарантира, че те могат да получат консултации, информация и подкрепа в приемащата държава и че действително разполагат със средства за правна защита в случай на дискриминация.

Въпреки това търсенето на работа в друга държава членка все още е сложен и административно обременен процес, който от своя страна може да окаже отрицателен ефект и върху социалноосигурителните права на лицето. В своя доклад за гражданството на ЕС Комисията призова държавите членки да се възползват в пълна степен от съществуващите правила, като дадат възможност на търсещите работа да получават обезщетения за безработица за период до шест месеца, докато търсят работа в друга държава членка.¹⁷ През 2014 г. Комисията възнамерява да представи предложения за преразглеждане на главата относно безработицата в Регламент (ЕО) № 883/2004 и Регламент (ЕО) № 987/2009 с оглед опростяване на процедурите за предоставяне на обезщетения за безработица зад граница и повишаване на ефективността на разпоредбите.

В същото време Комисията и държавите членки следва да активизират усилията си, за да гарантират транснационално съответствие между предлагането и търсенето на работна ръка, по-специално чрез усъвършенстване на мрежата EURES с цел превръщането ѝ в общеевропейска служба за набиране на работна ръка и осигуряване на съответствие между работните места и търсещите работа. През 2013 г. Европейската комисия ще представи предложение, с което се цели подобряване на обработката на информация за обявените свободни работни места и за подадените заявления за работа, подобряване на услугите в подкрепа на мобилността на търсещите работа и работодателите и на цялостната координация и управление на стратегиите за мобилност между държавите членки. По-ефективното предвиждане на уменията, които са необходими на пазара на труда, ще бъде от решаващо значение за преодоляването на проблема с несъответствията между търсените и предлаганите умения. Именно това е целта на представената неотдавна Панорама на уменията в ЕС.

4.3 Задълбочаване на ИПС: съчетаване на сериозни амбиции с необходимите последователни действия

Настоящата структура на ИПС стъпва върху децентрализирани национални фискални политики, прилагани въз основа на обща рамка от правила. Стабилизиращата роля на фискалната политика се реализира на национално ниво в рамките на правилата, заложи в Договорите и Пакта за стабилност и растеж. Бе дадена възможност

¹⁵ Съобщение на Комисията относно оценката на достъпа до регулирани професии, 2.10.2013 г.

¹⁶ COM (2013) 236 окончателен.

¹⁷ COM (2013) 269 окончателен.

действащите на национално равнище автоматични стабилизатори (по-ниски данъчни приходи и по-високи социални разходи в периодите на икономически спад) при определени условия да изиграят важна роля за смекчаване на сътресенията, като се има предвид относително големия дял на сектора за социални услуги. В същото време съгласно Договора политиките в сектора на социалните услуги (по-специално системите за обезщетения) до голяма степен са национална отговорност, което означава, че структурата, ефикасността и функционирането на автоматичните стабилизатори също са национална отговорност и се различават в отделните държави членки.

В подробния план на Комисията за задълбочен и истински ИПС е заложена концепцията за силна и стабилна структура на финансовите, фискалните, икономическите и политическите компоненти. Това се отнася и за развитието на социалното измерение на ИПС. В плана са очертани действията, които според Комисията трябва да бъдат предприети в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план. В този контекст следва да се предприемат стъпки към по-голяма отговорност и икономическа дисциплина, наред с осигуряването на засилена солидарност и по-голяма финансова подкрепа. Някои от необходимите стъпки могат да бъдат приети в рамките на действащите договори, докато за други ще бъде нужно изменение на договорите и предоставяне на нови компетенции на ЕС.

По-долу са очертани набелязаните в плана аспекти, които са от особено значение за развитието на социалното измерение на ИПС.

В краткосрочен план Комисията предложи създаването на инструмент — като част от рамката на ЕС за икономическо управление и бюджета на ЕС, отделно от многогодишната финансова рамка — с цел да се подпомогне възстановяването, икономическото приспособяване, а оттук и постигането на растеж. Това е първата стъпка към укрепване на фискалния капацитет, наред с използването на по-силно интегрирани механизми за координация на политиката. Съществуващата рамка следва да бъде укрепена чрез подобряване на предварителната координация на големи проекти за реформи и чрез създаването на инструмент за конвергенция и конкурентоспособност (ИКК), който да осигури рамка за поемане на ангажменти и за подкрепа с цел навременното осъществяване на структурните реформи.

Ще бъде предоставена финансова подкрепа за съгласувани пакети от реформи, които са важни както за съответната държава членка, така и за успешното функциониране на ИПС. Усвояването на финансовата подкрепа ще бъде определено като част от договорното споразумение, сключено между съответните държави членки и Комисията. Инструментът за конвергенция и конкурентоспособност (ИКК) ще съчетае задълбочаването на интеграцията на икономическата политика с финансовата подкрепа като отражение на принципа за съчетаване на по-голяма отговорност със засилена солидарност.

Този инструмент би могъл да бъде създаден съгласно вторичното законодателство.

Въз основа на ИКК може да се постигне постепенно укрепване на фискалния капацитет, така че да се осигурят достатъчно ресурси за важни структурни реформи, дори в големи икономики, изпитващи затруднения.

И накрая, в дългосрочен план чрез постепенно обединяване на европейско равнище на суверенитет, а оттук и на компетенции по отношение на отговорността и солидарността, би следвало да е възможно да се формира самостоятелен бюджет на

еврозоната, чрез който да ѝ бъде осигурен фискален капацитет за подпомагане на държавите членки при посрещането на сътресения. В рамките на централния бюджет ще бъде предвиден инструмент за стабилизиране на равнището на ИПС, чрез който да се осигури подкрепа за приспособяване в случаи на асиметрични сътресения, задълбочаване на икономическата интеграция и сближаването и избягване на дългосрочни трансфери. Като цяло подобен общ инструмент би могъл да донесе нетна полза от гледна точка на стабилизиращата му функция в сравнение със съществуващите договорености. Размерът на този фискален капацитет в крайна сметка ще зависи от това доколко задълбочена ще бъде желаната интеграция и от готовността за реализиране на съответните политически промени.

Наличието на общ инструмент за макроикономическа стабилизация би могло да осигури обща за държавите членки система за осигуряване срещу рискове от икономически сътресения, което от своя страна ще способства за намаляване колебанията в националните доходи.

В най-простия вариант на схемата за стабилизиране с цел посрещане на асиметрични сътресения по нея биха могли да се изискват нетни парични плащания, които са отрицателни в добри икономически периоди и са положителни в лоши икономически периоди. В рамките на една опростена схема нетните вноски/плащания на държавите биха могли да бъдат определени като функция от отклонението от потенциалния БВП (спрямо средната стойност). В средносрочен план една такава система следва да бъде финансово неутрална за всяка държава, като също така ще зависи от големината на държавата.

Друга възможност е схемата да бъде изградена въз основа на заделяне на плащания от фонда за определена цел, с антицикличен ефект (подобно на системата за обезщетения за безработица в САЩ, където федерален фонд възстановява 50% от обезщетенията за безработица, надвишаващи стандартния срок, до предварително определена максимална стойност и при условие че безработицата е на определено равнище и е с тенденция да нараства). Схемата може да функционира по такъв начин, че да не се допусне наличието на „постоянни трансфери“ между държавите. С други думи, тя трябва да бъде разработена така, че да се избегне възможността с течение на времето дадена държава да се окаже в нетна губеща или печеливша позиция по схемата.

За подобни мерки би било необходимо съществено изменение на Договора, като се има предвид, че към настоящия момент ЕС не разполага с компетентност за приемането им, нито по отношение на еврозоната, нито за ЕС като цяло. Освен това Съюзът не може да поеме бюджетните отговорности на своите държавите членки. По отношение на заетостта сегашните компетенции на ЕС са ограничени до насърчителни мерки, насочени към стимулиране на сътрудничеството между държавите членки и към подкрепа на тяхната дейност, което обаче не включва хармонизация (вж. член 149 от ДФЕС). Що се отнася до социалната сигурност и социалната закрила, компетенциите му са ограничени до приемането на директиви, в които се определят минимални изисквания за системите на държавите членки, като основните принципи и финансовото равновесие на тези системи се определят от държавите членки (вж. член 153 от ДФЕС). Предвид настоящата рамка на компетенциите и системата на собствените ресурси, предвидени в договорите, клаузата за гъвкавост в член 352 също не може да бъде приложена, тъй като създаването на системи за макроикономическа стабилизация би означавало излизане извън обхвата на общата рамка по действащите Договори и би наложило тяхното изменение, без да са спазени необходимите за целта процедури. С други думи, на този последен етап ще бъде необходимо основно

преразглеждане на Договорите, което би следвало да бъде придружено, както е посочено в подробния план, от съизмерима с него политическа интеграция, при гарантиране на демократичната легитимност и отчетност.

5. ЗАСИЛВАНЕ НА СОЦИАЛНИЯ ДИАЛОГ

Социалният диалог на равнището на ЕС играе основополагаща роля за развитието на нашата социална пазарна икономика, превръщайки се в източник на ползи за работодателите, работниците и за икономиката и обществото като цяло. Участието на социалните партньори в политическия дебат и в процесите на вземане на решения е от решаващо значение за укрепването на икономическото управление. Това е необходимо не само за да се засили усещането за ангажираност по отношение на политиките и да се гарантира тяхното пълноценно прилагане, но и за да се подобри ефективността на тяхната координация на равнището на еврозоната. Ето защо е от жизненоважно значение да инвестираме в укрепването на социалния диалог както на европейско, така и на национално равнище.

Социалните партньори играят важна роля на национално равнище при разработването на правилата на пазара на труда и при определянето на трудовите възнаграждения. Те имат силно влияние и по отношение на други структурни политики посредством тристранните консултации, в областта на социалната сигурност например. По-специално, що се отнася до определянето на трудовите възнаграждения, в ЕС съществуват различни колективни трудови правоотношения и държавите членки решават как да бъде организиран процесът на договаряне на заплатите. Социалните партньори имат водеща роля и по отношение на прилагането на мерки като професионалните стажове или ефективното обучение през целия живот.

Може да бъде направено повече, за да се подобрят механизмите за включване на социалните партньори в координацията на икономическите политики и политиките за заетост на равнище ЕС.

5.1 Оптимално използване на съществуващите форуми

На равнището на ЕС социалните партньори вземат участие в провеждания два пъти годишно макроикономически диалог (МД) и също два пъти в годината участват в обмен на мнения на най-високо политическо равнище в рамките на тристранната социална среща на високо равнище (ТСВ).¹⁸ Както макроикономическият диалог, така и тристранната социална среща на високо равнище представляват важни възможности за участие на социалните партньори в рамките на европейския семестър.

Комисията е убедена, че социалните партньори могат да бъдат ангажирани по-активно в управлението на ЕС и на ИПС, като същевременно се осигури пълно зачитане на тяхната независимост. В по-голяма степен следва да се използват полезните взаимодействия и взаимното допълване между различните форуми, по-специално за да се насърчи съгласуваността и да се избегнат паралелните процеси. Дейностите по докладването и последващите дейности следва да бъдат по-систематични, за да се гарантира по-голяма прозрачност и по-добра комуникация, а съставът на форумите би могъл да се рационализира. Потенциалът на двустранния социален диалог също следва да се използва в по-голяма степен и

¹⁸ ТСВ се провежда от 1997 г. насам, но официално бе учредена като форум през 2003 г. (Решение 2003/174/ЕО) и сега е включена в Договора от Лисабон. Началото на МД бе поставено през 1999 г. въз основа на заключенията на Председателството (от срещата на Европейския съвет в Кьолн).

да се осигури по-високо равнище на представяне на националните социални партньори във всички форуми, по-специално в Комитета за социален диалог.

Съществуващите форуми са доказали своето значение. Въвеждането на нови форми на диалог следва да се разглежда само след като бъде извършена съвместна оценка на нуждата от тях.

Макроикономическият диалог е форум на високо равнище, на който се осъществява обмен на мнения между Съвета, Комисията, Европейската централна банка и представителствата на социалните партньори на равнището на ЕС. Той бе създаден с конкретната цел да се насърчи редовното провеждане на диалог относно изготвянето на макроикономическата политика в еврозоната. Структурата на МД включва две нива — политическо и техническо. Политическият диалог се организира от държавата членка, която е ротационен председател на Съвета (и на него присъстват представителите на следващите две държави председатели), като преди това се провежда техническа подготвителна среща.¹⁹

Тристранната социална среща на високо равнище за растеж и заетост е предвидена в член 152 от ДФЕС като неделим елемент от социалния диалог на равнището на ЕС. Нейната задача е да осигури социален диалог на най-високо равнище между председателството на Съвета (и двете следващи председателства), Комисията и представителите на работниците и работодателите. Тази среща на върха се провежда в контекста на междусекторния диалог, като на нея се обсъждат въпроси, засягащи всички икономически сектори, както и работещите в ЕС лица.

Политиките за заетост и социалните политики се обсъждат редовно и в рамките на неформални срещи между Съвета EPSCO и социалните партньори в ЕС, провеждани два пъти годишно. В допълнение в Договора е предвиден механизъм за консултации между Комитетите и социалните партньори в ЕС (член 150 и 160 от ДФЕС).

5.2 Консултации в рамките на европейския семестър

Сред институциите на ЕС има широк консенсус относно необходимостта от по-активно включване на социалните партньори в европейското управление, по-специално в рамките на европейския семестър. Въпреки че независимостта на социалните партньори и многообразието на националните практики трябва да бъдат зачитани (в съответствие с член 152 и член 153, параграф 5 от ДФЕС), участието на социалните партньори в разработването и прилагането на икономическите политики и политиките за заетост следва да бъде отражение на развитието на механизмите за мониторинг и координация, за да може да се постигне ефективно укрепване на управлението на ИПС с приобщаващ ефект. Консултациите на национално равнище със социалните партньори играят важна роля, по-специално при приемането на националните програми за реформи и прилагането на специфичните за всяка държава препоръки. Това консултиране е от първостепенно значение, що се отнася до пазара на труда, но и изобщо за политиките и проблемите в икономическата и социалната област.

Определено е налице поле за действия, насочени към по-добро оползотворяване на съществуващите европейски механизми за социален диалог с цел провеждането на навременни и ефикасни консултации със социалните партньори на възловите етапи в процеса на вземане на решения на европейско равнище. За да бъдат ефективни, консултациите следва да включват и националните организации на социалните партньори. Това може да се постигне единствено ако държавите членки също успеят да подобрят, в съответствие със своите национални традиции, участието на социалните

¹⁹ Рамката се определя от Комитета за икономическа политика (КИП).

партньори в обсъждането, разработването и осъществяването на провежданите реформи съобразно националните особености. Условието, съгласно което специфичните за отделните държави препоръки ще се обсъждат със социалните партньори, ще се определят от правителствата на държавите членки и ще зависят от техните законодателства и практики. Във всички случаи Комисията ще насърчи държавите членки да обсъдят със социалните партньори прилагането на специфичните за отделните държави препоръки, както и всички провеждани реформи, и да приложат становищата към националните програми за реформи.

Комисията предлага сегашният процес на консултации да се подобри, както следва:

Преди да приеме годишния обзор на растежа Комисията ще се срещне със социалните партньори в рамките на **Комитета за социален диалог**, за да се запознае с техните становища относно бъдещите приоритети, както и с мнението им за резултатите от работата на предходния европейски семестър. Основните послания, произтичащи от тази консултация, ще бъдат представени на вниманието на Съвета по време на октомврийската тристранна социална среща. Комисията ще приложи към доклада си за колективните трудови правоотношения съвместните писмени становища на социалните партньори, предварително обсъдени и съгласувани между страните.

След приемането му, Комисията ще проведе със социалните партньори в ЕС и с националните им членове дебат относно годишния обзор на растежа и съвместния доклад за заетостта, също и в контекста на Комитета за социален диалог. Целта ще бъде да се постигне по-добро разбиране и от двете страни на съответните очаквания и опасения. Дебатът ще бъде съсредоточен върху набора от водещите показатели за заетостта и социалното положение, включени в доклада, а също и върху основните теми, свързани с реформите в икономическата и социалната област, икономическото и социалното им измерение, както и тяхната координация. Ако е необходимо, в рамките на дебата ще бъде включен обмен на мнения по въпроси, които засягат пряко социалните партньори, като например трудовите възнаграждения или системите за колективно договаряне. Получените становища на социалните партньори ще бъдат разпространени по съответен начин. Тази консултация ще допълни обмена на мнения между комитетите (Комитетът по заетостта (EMCO) и Комитетът за социална закрила (SPC)) и секретариатите на социалните партньори в ЕС, като по този начин ще допринесе за подготовката на тристранната социална среща на високо равнище, планирана за март.

Тристранната социална среща ще продължи да бъде провежданата на най-високо равнище среща между Комисията, Съвета и европейските социални партньори по въпросите на политиките за растеж и заетост. На изданието ѝ през март работата ще се съсредоточи върху европейския семестър, а обсъжданията ще бъдат подготвени от Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси. Политическият диалог на високо равнище следва да бъде предшестван от техническа подготвителна среща, организирана от Комитета за социален диалог. Комисията ще предложи преразглеждане на решението за създаване на тристранната социална среща с цел привеждането му в съответствие с новата институционална рамка, установена с Договора от Лисабон, и включената в нея интегрирана стратегия за растеж и заетост.

Настоящият формат на тематичния диалог, провеждан в рамките на Комитета по заетостта и Комитета за социална закрила, следва да бъдат усъвършенстван и рационализиран. Процесът на консултации може да бъде допълнен чрез провеждането на *ad hoc* срещи или разработването на работни процедури за включването на социалните партньори в обсъжданията на съответните въпроси в областта на политиката, като се вземе под внимание

тяхната конкретна отговорност, както и потенциалната чувствителност на някои от въпросите (например младежка заетост, трудови възнаграждения, пенсионни и здравни реформи).

Въз основа на своя доклад за колективните трудови правоотношения в Европа и за работата на Обсерваторията на колективните трудови правоотношения в рамките на Европейската фондация за подобряване на условията на живот и труд (Eurofound) Комисията също така ще продължи да насърчава мониторинга на социалния диалог в рамките на ЕС.

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настъпилите неотдавна промени за засилване на икономическото управление на ЕС имат за цел укрепването на ИПС, преодоляването на някои от първоначалните слабости в концепцията му, както и повишаване на неговата конкурентоспособност и потенциала му за постигане на растеж. Комисията застъпва тезата, че развитието на социалното измерение на ИПС е съществена част от този процес. То е свързано със създаване на по-големи възможности чрез съществуващите механизми за икономическо управление и инструменти на политиката да се вземат под внимание предизвикателствата, свързани с политиките за заетост и социалните политики в ЕС и да се търсят начини за тяхното решаване, като се съдейства на всички държави членки да реализират своя потенциал за растеж и заетост и да подобрят социалното сближаване в съответствие с целите на ЕС.

Успешното функциониране на паричния съюз изисква гъвкави пазари и съответни институции, чрез които да се търсят пътища за преодоляване на проблемите в социалната област и за създаване на адекватни мрежи на национално равнище за осигуряване на този процес.

Налице е поле за действия, насочени към укрепване на социалното измерение на ИПС чрез по-добро координиране и наблюдение на политиките за заетост и социалните политики и съответните тенденции в рамките на европейския семестър, чрез мобилизиране и насочване на действията и фондовете за по-успешно предприемане на мерки срещу социалните сътресения, чрез премахване на пречките пред трансграничната мобилност на работната ръка в рамките на ЕС, както и чрез укрепване на ролята на социалния диалог.

Комисията очаква да започне съвместната работа с другите институции на ЕС, държавите членки и социалните партньори за постигането на бърз напредък в тази област.

Приложение: Примерна таблица с водещите показатели за заетостта и социалното положение

(те следва да бъдат анализирани в проекта на съвместния доклад за заетостта за европейския семестър през 2014 г.)

ПОКАЗАТЕЛИ	Равнище на безработицата (%)	Младежи, които не участват в никаква форма на заетост, образование и обучение (NEET) (%) и равнище на младежка заетост	Промяна в реалния брутен располагаем доход на домакинствата (РРДД)	Степен на изложеност на риск от изпадане в бедност — население във възрастовата група 18 — 64 години (%)	Неравенства при разпределението на доходите (коефициент S80/S20).
Целева група от населението	Активно население	Младежи (18 — 24 години)	Общо население	Население в трудоспособна възраст	Общо население
Източник на данните и вид на промяната	Наблюдение на работната сила (LFS) (годишна промяна)	Наблюдение на работната сила (LFS) (годишна промяна)	Национални сметки	Статистически данни на ЕС за доходите и условията на живот (EU-SILC) (годишна промяна)	Статистически данни на ЕС за доходите и условията на живот (EU-SILC) (годишна промяна)
Обосновка на показателя	Общо развитие на пазара на труда; спад в производството и производителността; конкурентоспособност; социално сближаване.	Понижена пригодност за заетост и производителност; степен на съответствие на уменията; резултати на образователните институции и институциите на пазара на труда; конкурентоспособност; социално сближаване.	Съвкупно търсене; адекватност на доходите на пазара на труда; ефективност на схемите за заместване на доходите.	Общи тенденции, свързани с бедността (акцент върху реалните доходи на бедните хора); социално сближаване; влошаване на качествата на човешкия капитал.	Сегментиране и несигурност на пазара на труда; равни възможности; съвкупно търсене и социално сближаване.
При тълкуването на водещите показатели ще бъдат използвани НРЗ, НРСЗ	<p>Подробният прочит на таблицата с показатели ще се основава изцяло на Наблюдението на резултатите в областта на заетостта (НРЗ), Наблюдението на резултатите в областта на социалната закрила (НРСЗ) и Рамката за съвместна оценка.</p> <p><i>За да се онагледят по какъв начин НРС, НРСЗ и РСО ще бъдат използвани за тълкуването на основните показатели, по-долу са изброени няколко примерни</i></p>				

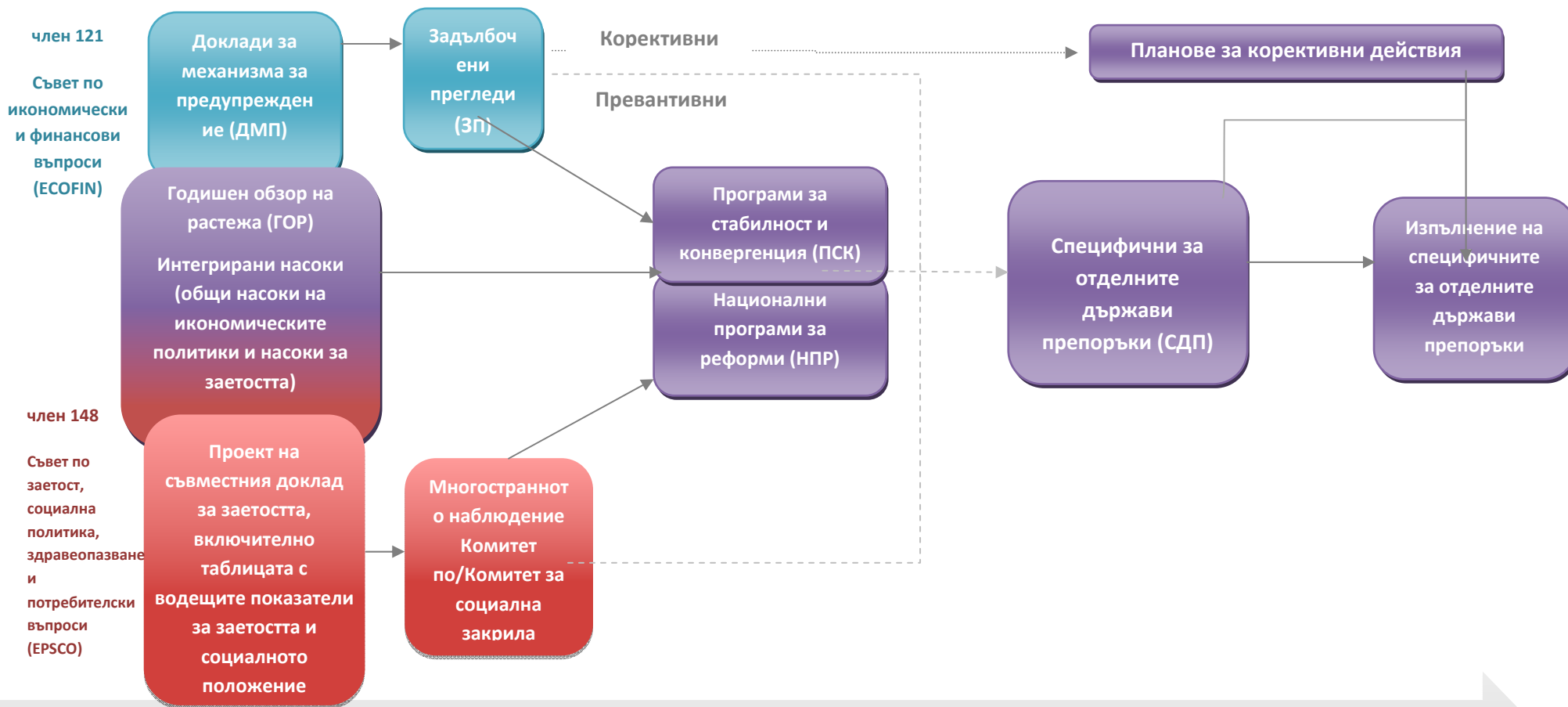
и РСО	<p><i>показатели:</i></p> <p>Дял на дългосрочната безработица; равнище на заетостта (мъже/жени, възраст, ниво на квалификация); принудително намалено работно време/временна заетост; процент на свободните работни места (средно за 3 години); други показатели, свързани с активната политика по заетостта.</p> <p>Равнище на младежката безработица; разбивка на дела на NEET по възрастови групи: 15 — 18, 18 — 19, 20 — 24 години; равнище на младежката заетост; лица, напускащи преждевременно училище.</p> <p>Дял на доходите от трудова дейност (наети и самостоятелно заети лица) от РРДД; реални разходи за труд за единица продукция; процент на спестявания на домакинствата; съотношение на дълга към дохода на домакинствата; степен на покритие на обезщетенията за безработица.</p> <p>фиксирано равнище на риска от изпадане в бедност (%); задълбочаване на бедността, разлика в риска от изпадане в бедност; други измерения на бедността: бедност сред работещите, безработни семейства; сериозни материални лишения, хора, изложени на риск от бедност или социално изключване в зависимост от възрастта (детска бедност, бедност сред лицата в трудоспособна възраст, бедност сред възрастните хора).</p> <p>Показатели, свързани със сегментирането (принудително намалено работно време/заетост на непълно работно време, преходи на пазара на труда (в зависимост от вида на договорите или равнището на заплащане и т.н.). Показатели, свързани с други неравенства на пазара на труда (различия в равнището на грамотност (PISA), разлика в заплащането на мъжете и жените, неравенства по отношение на доходите (с изключение на хората, които не работят).</p>				
-------	--	--	--	--	--

Приложение: Примерна таблица на допълнителните помощни показатели за заетостта и социалното положение, които да бъдат включени в ДМП

ПОКАЗАТЕЛИ	Коефициент на икономическа активност (%)	Равнище на дългосрочната безработица (%)	Равнище на младежката безработица (%)	Степен на изложеност на риск от изпадане в бедност и социално изключване (%)
Целева група от населението	Население в трудоспособна възраст (на възраст 15 — 64 години)	Активно население	Активно население в същата възрастова група (15 — 24 години)	Общо население
Източник на данните / вид на промяната	Евростат, LFS/равнище и развитие с течение на времето	Евростат, LFS/равнище и развитие с течение на времето	Евростат, LFS/равнище и развитие с течение на времето	Евростат, SILC/равнище и развитие с течение на времето

Обосновка на показателя	<p>Допълва данните за равнището на безработицата, тъй като показва основните фактори за преминаването на икономически активните лица към състояние, в което те не са ангажирани с трудова дейност, и обратно.</p> <p>Показателят дава поглед върху структурните фактори, които демотивират лицата да търсят работа, както и за „ефекта на обезкуражаване“ от продължителната безработица, недекларирания труд, неформалния сектор на заетостта и непълната заетост в селскостопанския сектор.</p>	<p>Показва структурните проблеми на пазара на труда, несъответствията в квалификациите, проблемите, свързани с местните и външните работници.</p> <p>Показва също ограничените перспективи за връщане към заетост и повишен риск от попадане в капана на безработицата.</p>	<p>Измерва трудностите, с които се сблъскват лицата, които навлизат рано на пазара на труда и вероятно са нискоквалифицирани;</p> <p>Наличието на продължителен период на безработица на ранен етап от професионалното развитие на дадено лице може да доведе до трайни последствия от гледна точка на перспективите за получаване на доходи в бъдеще и за участието му на пазара на труда.</p>	Общ показател, който отразява различните измерения на бедността.
Допълнителни показатели	Не се прилага	Не се прилага	NEET (дял на младежите, които не участват в никаква форма на заетост, образование или обучение, от общото население на възраст 15 — 24 години)	Компоненти: степен на изложеност на риска от изпадане в бедност, която отразява относителната бедност, равнище на тежките материални лишения, което отразява абсолютната бедност, и дял на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност.

Засилване на мониторинга и наблюдението на предизвикателствата в областта на заетостта и социалната сфера в рамките на европейския семестър

октомври: Тристранна социална среща на високо равнище, есенно заседание на Европейския съвет

ноември: Макроикономически диалог; Комисията публикува ГОР, ДМП и проекта на съвместния доклад за заетостта

февруари/март: Съвет ECOFIN и Съвет EPSCO, макроикономически диалог, тристранна социална среща на високо равнище, пролетно заседание на Европейския съвет

април: Финализиране на ПСК и НПР (с участието на националните социални партньори)

май/юни: Комисията предлага СДП; обсъждане в комитетите на съвета, в рамките на Съвета EPSCO и Съвета ECOFIN

юни/юли: Европейският съвет одобрява, и Съветът приема СДП